

Vladimír Novák:

EXOTIČTÍ MRAVENCÍ VE SKLENÍCÍCH PRAŽSKÉ BOTANICKÉ ZAHRADY.

THE EXOTIC ANTS IN THE HOTHOUSES OF THE BOTANIC GARDEN OF THE CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE.

(*Hymen. Formic.*)

Z různých evropských měst je znám větší počet původně exotických mravenců, kteří zdomácněli v trvale vytápěných místnostech, takže mají dnes kosmopolitické rozšíření. Z území ČSR byl zaznamenán až dosud pouze jediný podobný druh, *Monomorium pharaonis* (SOUDEK 1922, ZÁLESKÝ 1939, NOVÁK 1942), nepočítáme-li několik druhů náhodně zavlečených sem s jižním ovocem, se zásilkami korku a pod. (ZÁLESKÝ 1939). Jedním z nejvhodnějších míst pro trvalé usídlení tropických mravenců jsou, jak ukazují četné nálezy ze západoevropských měst, skleníky botanických zahrad. Zde přistupuje totiž k vhodným oekologickým podmínkám pravděpodobnost zavlečení celých kolonií se zásilkami rostlin. Je známo několik druhů, které lze považovati za zdomácnělé v botanických zahradách.

Od roku 1937 jsem věnoval pozornost mravencům v botanické zahradě Karlovy university v Praze. Zjistil jsem tam ve více sklenících současně a tedy vesměs ve více koloniích 3 druhy mravenců tropického původu. Všechny 3 druhy pozoruji již po několik let, takže lze soudit, že jde o mravence trvale usazené. Za jejich určení jsem zavázán vynikajícimu anglickému myrmekologovi p. HORACE DONISTHORPEVI z entomologického oddělení Britského musea v Londýně.

Technomyrmex detorquens Walker. Tento druh jsem pozoroval po prvé společně s kol. SADILEM r. 1937. Považovali jsme jej tehdy omylem za nějaký druh rodu *Tapinoma*, jemuž se dělnice na první pohled velmi podobá. O té doby jsem jej pozoroval při všech návštěvách skleníků. Je nejhojnějším ze zjištěných druhů v poloteplých a teplých sklenících, chybí však v nejteplejších. V červnu 1945 jsem našel též samce. Podle sdělení správce skleníků p. KOBYLKY škodí pěstovaným rostlinám citelně roznášením červců. Je znám z botanických zahrad několika západoevropských měst.

Iridomyrmex humilis ssp. *angulatus* Emery. Po prvé jsem jej sbíral r. 1945. Několik kolonií jsem našel v teplých a zvláště nejteplejších sklenících. Pohlavní jedince se mi nepodařilo zjistit. Kolonie byly nalezeny, kromě jediné, v hlízách myrmekofilního epiphyta *Myrmecodia echinata* z Jávy. Hlízy jsem sice neotvíral, ale okolnost, že byly osídleny, je zřejmá z toho, že při poklepání z nich vybíhali četní mravenci. Podle názoru DONISTHORPEA není však pravděpodobné, že by byli mravenci zavlečeni již s hlízami *Myrmecodií*. — Typická forma *I. humilis* (argentinský mravenec) je známa z větších měst celého světa, nejen ze skleníků, ale i z domů s ústředním topením a jiných trvale vytápěných místností. Nejbližší místa výskytu jsou Vratislav a Berlín podle STITZE (1939), který kromě toho zaznamenává *I. humilis* z Bosny bez bližšího označení místa (str. 225). Subsp. *angulatus* se liší od typické formy pouze vystouplejším epinotem.

Paratrechina longicornis Latreille, známá rovněž z vytápěných místností a skleníků ze západní Evropy. V Německu byl několikrát nalezen příbuzný druh *Paratrechina vividula* (Frankfurt n. Moh. a Mnichov). Nalezl jsem ji pouze v nejteplejších a teplých sklenících, pohlavní jedince jsem nenalezl. Podstatnou součástí její výživy, podobně jako u *Technomyrmex*, jsou červci, jejichž roznášením způsobuje ve sklenících škody, při své menší početnosti ovšem méně významné.

Z našich mravenců jsem našel ve sklenících druhy: *Lasius niger* (i v teplých sklenících ve větším počtu), *Lasius emarginatus*, *Ponera coarctata* r. *crassisquama* (několik dělnic v hlíně v nejteplejším skleníku).

SUMMARY.

I have found in the hothouses of the botanic garden of Charles university at Prague three species of exotic ants. For the determination of them I am much obliged to Mr. HORACE DONISTHORPE of British Museum in London. They are: 1. *Technomyrmex detorqueus* Wolker, very abundant also in only partially heated hothouses, not occurring in the warmest ones. Males and workers were found, at first in the year 1937. — 2. *Iridomyrmex humilis* subsp. *angulatus* Emery Some colonies were found in the bulks of the Javan epiphyts *Myrmecodia echinata*, other specimens of the same species in other places of the hothouses. — 3. *Paratrechina longicornis* Latreille — only in warmest hot-

houses, in few colonies. — Of the inland ants there were found several times the following species: *Lasius niger*, *Lasius emarginatus* and *Ponera coarctata* r. *crassisquama*.

LITERATURA.

André, Fourmis recueillies dans les serres du museum, Bull. Mus. Nat. Paris, 1896. — Bellevoye, Monomorium pharaonis, Ann. Soc. ent. Franc., 1888. — Bondroit, Fourmis exotiques importées au Jardin Botanique de Bruxelles, An. Soc. ent. Belg. 55., 1911. — Bostock, Monomorium pharaonis, Tr. ent. Soc. London, 1839. — Bos, Die Pharaoameise (Monomorium pharaonis) Biol. Zentralbl., 1893. — Clark, J. Notes on the Argentine ant and other exotic ants introduced into Australia. Mem. Nat. Mus. Melbourne, 1941. — Frisque, La fourmi argentine Iridomyrmex humilis Mayr, dans les serres de Belgique, Bull. Ann. Soc. Belg. 75, S. 148—153. — Fromholz, Die aegyptische Hausameise, Monomorium pharaonis, L., Berlin. ent. Nachr. 1885/86. — Hertzner, Response of the Argentine Ant (Iridomyrmex humilis Mayr) to external condition. Ann. ent. Soc. Amer., 1930. — Kutter, Mit bananen eingeschleppte Ameisen, Mitt. Schweiz. ent. Ges. 1931. — Lestage, Un cas d'athermobiose chez Monomorium pharaonis L., Bull. Ann. Soc. ent. Belg., 1937. — Martins, Une fourmi terrible envahissant l'Europe (Iridomyrmex humilis Mayr), Broteria, 1907. — Novák, Nový nález mravence Monomorium pharaonis v Praze, Č. Č. Ent. Spol., 1942. — Pax, Beobachtungen über das Auftreten der argentinischen Ameise Iridomyrmex humilis Mayr in Schlesien, Schl. Monatschr. Obst-, Gemüse, Gartenbau, 1915. — Puls, Note sur la fourmi de Pharaon, Ann. Soc. Ent. Belg., 1868/69. — Reuter, Monomorium, en ny fiende till vor hus ro. Oefvers. Finsk. Vet. Soc. Förhandl., 1885. — Ritzema-Bos, Die Pharao-Ameise, Biol. Centralbl., 1893. — Santschi, Cinq nouvelles notes sur les fourmis (1. Fourmis exot. d. serres des Orchidées d. Jard. botan. de Zurich.), Bull. Soc. Vaud., 1920. — Sichel, Note sur les fourmis introduites dans les serres-chaudes, Ann. Soc. ent. France, 1856. — Smith, A summary of published informations about Pharaons Ant., Tr. Kansas Ac. Sc. 1933/34. — Soudek, Mravenci československé republiky, Příručky čsl. ent. spol., Praha, 1922. — Záleský, Prodrómus našich Hymenopter III., Mravenci, 1939.

OPRAVA. — CORRECTIO.

V Čas. Čsl. S. Ent. XLIII (1946) na str. 59—64 má být všude *Siphoninus* místo *Siphonius*. V citované poznámce dr. A. VISNYA jsem též omylem napsal *Siphonius* místo původního *Siphoninus*.

In Act. Soc. Ent. Česosl. XLIII (1946) pp. 59—64 loco *Siphonius* toto articulo legendum est *Siphoninus*. Commemoratio Dris A. VISNYA: »Recte *Siphoninus phillyreae* Halid.« non recte impressa est: »Recte *Siphonius phillyreae* Halid.«

V. Lang.